ČÁST REDAKČNÍ
EDITORIAL SECTION

POKROK

Dne 29. prosince 1915

V oznamování výsledek platí.
Zkuste "POKROK" nejdříve!

In Advertising Results Count.
Try "POKROK" First!

Z blízkých i dálných krajů.

VÝROBA VÁNOČNÍCH HRAČEK.

PŘÍTOMNÁ válka má řadu důsledků, na které při její zahájení nebylo ani pomýšleno. Kdo by, ku příkladu očekával, že přítomný zápas na druhém břehu Atlantického oceánu [illegible] takové změny v hračkářském [illegible] myslu, jaké byly zaznamenány. Po celé generace hračkářský průmysl soustředěn byl v Německu a ve Francii. Celé rodiny v některých distriktech vyživovaly se výrobou hraček. Otec, matka, dorostlé i malé dítky, celá rodina, až snad na ty nejmenší, zaměstnávala se výrobou různých figurek, po niché byla na vánočním trhu vždy čilá poptávka. Otec vyřezával různé součástky figurek, matka je barvila a dítky slepovaly je do hromady. Tato výroba hraček sice úplně neutuchla v distriktech, které známy jsou hračkářským průmyslem, ale letošního roku nebyle vyrobeno tu hraček tolik, jako v jiných letech. Muži a mládenci povoláni byli do zbraně a ženy a dítky přišly tak o nejdůležitější svoje pomocníky. Kromě toho také poptávka po hračkách poněkud poklesla. I letošního roku něco hraček z Německa a Francie bylo dopraveno do Spojených Států, a le množství letos importovaných hraček je malé a nedá se srovnati s přívozem v minulých letech.

Ale tak to chodí již na tomto světě, že ztráta jednoho znamená zisk druhého. Okolnost, že Německo, které v letech minulých bylo hlavním vývozcem hraček, nemohlo letos zásobiti světové vánoční trhy, zvýšila činnost v hračkářském průmyslu v jiných místech. Letošního roku celá řada jiných zemí objevila se v trhu se svými výrobky. Anglické ženy rozhodly se vyráběti samy hračky pro potřebu své země, která v jiných letech značnou část jich importovala z Německa. To, co nebylo možno prodati na trhu domácím bylo posláno do Spojených Států.

Ale Angličané nejsou jediným, kteří chopili se této příležitosti k rozšíření hračkářského průmyslu. V americkém trhu objevily se i pěkné hračky polské, které vyrobeny jsou s pozoruhodným uměleckým vkusem, poněvadž většinou zhotoveny byly umělci, kteří ve světě těší se dosti značnému jmenu. Pařížská kolonie polských umělců, malířů, sochařů a jiných ocitla se následkem války v považlivém postavení. Nebylo odbytu na umělecká díla a nebylo jiného zaměstnání k vydělání prostředků k živobytí. Někdo navrhl, aby se vyráběly hračky a myšlenka tato se rychle ujala. Sochaři počali vyráběti modely, malíři snažili se vyznačiti zajímavé tváře a švadleny počaly šíti úbory. Výsledkem této snahy bylo, že zhotoveno bylo množství zajímavých figurek, které byly velmi dobrou náhradou za hračky, dříve importované z Německa. Následující starostí bylo opatřiti pro tyto výrobky trh.

Tu přišla s dobrou radou paní Paderewská, manželka proslulého polského pianisty, která zavítala návštěvou do Paříže. Poslala je denatřicet různých druhů těchto figurek Polskému pomocnému výboru v New Yorku. Loutky tyto vzbudily v Americe obdiv a rychle byly zakoupeny sběrateli a musei, neboť byly pěknou ukázkou polských typů a polských národních krojů. Do Paříže pak rychle šla zpráva, aby ve výrobě jich se pokračovalo, že v Americe možno odbýti jich celý lodní náklad. Polským uprchlíkům dostalo se tu příležitosti k vydělávání si živobytí novým způsobem.

Také v jiných zemích loutky a vánoční hračky počaly se vyráběti ve větším množství v naději, že na ně letošního roku najde se snadno odbyt. I Japonci posílali do trhu svoje výrobky, ale tyto v Americe nemají takového odbytu jako hračky evropské. Mnoho dělníků, majících zkušenost ve výrobě hraček, přišlo z Evropy do Spojených Států a nalezli zde zaměstnání v hračkářských továrnách. V Americe vyráběno se v minulosti značné množství hraček, ale velkých závodů zde nebylo, jezto bylo velice těžko soutěžiti s lacinějšími výrobky evropskými. Letošního roku ale tyto továrny byly rozšířeny a mnohé z nich pracovaly v předvánoční čase dnem i nocí. Jedna velká továrna na výrobu praskavek a obmostroju proměněna byla na továrnu hraček.

[illegible] oznámili Halově nálezi k prodeji výrobcům hraček. V New [illegible] pro panenky a různé figurky. Tři letošního roku pracovala plnou parou a třeba že byla značně rozšířena, nemohla postačiti vybrosek objednávkám. Hlavy tyto jsou nejdůležitější součástkou každé panenky a stále jsou zdokonalovány a opatřovány i přístroji k vydávání různých zvuků. Některé tyto hlavy jsou tak důmyslně sestrojeny, že prodávají se výrobcům panenek až za 85 a 85. Při jich výrobě užívá se různého materiálu, hlavní součástkou je však.

Americké loutky těší se letošního roku větší poptávce než v letech jiných, jezto importovaného zboží je nedostatek a zdražilo se následkem toho, že bylo je nutno získati prostřednictvím neutrálních zemí. Letošního roku je velká poptávka po hračkách válečných a takových značné množství bylo přivezeno sem z Holandska. Holand jich nakoupilo je v Německu. Mezi těmito hračkami vážají se pevnosti, děla, torpédy válečné lodi, vojíci a pod. Výrobci hraček, jak je přivezeno zbotovovali hlavně němečtí vojáci, a le poněvadž jednalo se o pozoru hodné novinky, nalezen byl zde snadno pro ně odbyt.

Německo v minulosti zásobovalo hračkami téměř celý svět. Nikdo jiný jeho výrobě nebyla věnována tak velká pozornost jako právě v Německu. Krok před vypuknutím války a počátkem byla ve Frankfurtě velká výstava hraček, jež byla jedním z nejzajímavějších toho druhu, jaké kdykoliv ve světě byly uspořádány. Byly tu ovšem především hračky německé všeho druhu, ale nalézaly se tu také zajímavé kollekce z jiných zemí, hlavně z Ruska, Švédska, Norska a Holandska. Ale i Turecko, Čína a Japonsko byly tu zastoupeny pěknými ukázkami.

Ve Spojených Státech nalézají se výrobci skeratelé papoušek hlavně ve východních městech, ale jich sbírky nelají se připravovat s pestrostí ku kollekcím, které jsou majetkem evropských sběratelů. Královna holandská má jednu z nejpozoruhodnějších sbírek panenek na světě a také královna rumunská má zajímavou kollekci loutek ze všech věků. Nalézají se mezi nimi i loutky, které nalezeny byly ve vykopávkách v Babylonu a jiných zemích. Má také pěknou kollekci loutek českých, které značně si liší od loutek malebných. Zvláštní náklid této pozoruhodné sbírky je věnován loutkám národu, jichž doposud v malé míře dotkla se civilisace. Jsou to nemotorné zhotovené loutky ze dřeva, ale jich získání spojeno bylo s mnohými obtížemi a proto se vysoce cení.

Panenky jsou bez jakékoliv pochyby nejstarší hračkou. Nepochybně již dívky ve starém Egyptě si s nimi hrály, neboť velké množství nalezeno bylo jich v hrobkách podél řeky Nilu. V pěkné knize "Toys of Other Days" píše F. N. Jacksonová o výrobě hraček a poví, že panenky bývaly v oblibě u všech národů od nepaměti. Královny a urozené paní za starodávna bývaly hrdy na kollekce panenek, které stále doplňovaly. Královna anglická Viktoria měla sbírku 100 panenek, z nichž některé do dnešního dne jsou chovány v Kensingtonském paláci. Viktoria měla neobyčejně rádu svoje panenky. Hrála si s nimi až do svého 14. roku a ještě po té rádu stávala hodinku u své sbírky. Viktoria pravidelně sama šila si obleky pro svoje panenky a sama vymýšlela pro ně nové mody.

Dle sdělení paní Jacksonové žádalo velké peněžní obnosy byly placeny za panenky, které dávány byly darem dítkám urozených rodin.

JAK VYTVÁŘELY SE VÁNOCE.

Vánoce jsou svátky malých i velkých, ale hlavně malých, a za pověstmi jich musíme do Evropy. Několik témat každé ze tarých národností pojednáme pěkně k slavnostnímu tématu, jakým jak je známe dnes. Není přesně známo, kdy svátky vánoční ustálily se zároveň oslavou narození Ježíše Krista. Někteří tvrdí, že již v druhém století po narození Ježíše Krista zavedena byla tato oslava, ale věrohodnější autority prohlašují, že slavnost narození Ježíše Krista stanovena byla teprve r. 373 Anthemem.

Prvotní sněcení nevalovaly vánoce poněvadž považovali je za dobrou příležitost k setkání. Také Puritáni, kteří přistěhovali se do Ameriky, neuznávali Vánoce a v mnoha amerických státech nesmělo se tehdy ani pomyšlet na to, že by se slavily vánoční svátky. Teprve před padesáti lety počaly se slaviti vánoční svátky obecněji.

Pravé křesťané oslavovali narození Ježíše Krista počátkem měsíce ledna, někteří tak v květnu, dubnu a dokonce i v srpnu. Měli za to, že Ježíš Kristus narodil se v době teplé, kdy na polích a lukách pastýři byli ve dne, v noci. I v Judei může prý jíti ledový a deštivý a nezdálo se jim pravděpodobným, že pastýři hlídali svá stáda za tmy.

Americký Christmas je kromě politického původu. Americké vánoční koledy jsou přímo ze svých zemí. Jsou to překlady, které s sebou přinesli Angličané, Němci a Holanďané. Vánoční stromek dostal se k nám z východu přes Německo. Náš Santa Claus přišel z Holandska. Punčochy, které naše dítky na mnohých místech zavěšují na krby, přišly z Francie a Belgie. Naše vánoční dopisnice a již věci jsou z Anglie. Jeden zvyk připravovaný noční. Rodiny nepamatovaly tolik, jako nyní. Každý chce být štědrý a každý chce být k druhému laskavý. Tak se vánoce z dětského zapadlého svátku stávají svátkem celého národa.

LETOŠNÍ VÁNOCE V EVROPĚ.

Letošní vánoční svátky v Evropě budou smutné. Nebudou míti toho radostného rázu jako v letech míru. Rodiny neshromáždí se pod vánočním stromkem, jak bývalo jindy zvykem. Otcové nalézají bratrů se na bojištích a dětem i manželkám bude bez nich smutno. Bude scházeti onu slavnostní povznesenou náladu, která činí svátky vánoční svátky radostnými. Je sice pravdou, že matičky budou pamatovati na své dítky i letošního roku rozmanitými vánočními dárky, ale nebude tu tak radostné náladě jako dříve.

Ještě při rodinných shromážděních o svátcích vánočních myšlenky všech zaletají budou do daleka na bojiště válečné, kde rada otců a manželů nešká. A ti zajisté vzpomínatí budou soucitně. Pro dívčí krve soutěž bude zastaven o dnů vánočních, satva bude míti slzu v křesťanské hesla vánoční "Pokoj všem lidem dobré vůle!"

Ve všech evropských zemích, na příkladu války se podílejících, kdo mohly byly přípravy, aby vánoční chvíle vojákům na frontě byly zpříjemněny. Ve všech zemích zřízeny byly zvláštní fondy, z kterých opatřeny byly dárky k poslání bojovníkům, kteří jsou nuceni trávit vánoční svátky daleko od rodinných svých krbů. Praví se že příspěvky na tyto fondy rychle se scházely a že nebylo populár nějším hnutí nad toto.

Smutek visí nad zeměmi, které nalézají se ve válce. Sta hrobů ve všech rozích naznačuje, jak mnoho obětí si válka si žádala a tisíce zmrzačených v nemocnicích je svědectvím, že počet obětí války do posud nebyl dovršen. Ve všech zemích vydáním bylo heslo: Učiňme radostnější svátky vánoční pro naše vojáky. A této snaze podlí zeny byly všechny přípravy vánoční. Rodiny nepamatovaly tolik, jako nyní. Každý chce být štědrý a každý chce být k druhému laskavý. Tak se vánoce z dětského zapadlého svátku stávají svátkem celého národa.

JEZÍŠEK STARÝCH ČECHŮ.

Zvyk, dávat štědrovečerní dary královně a králi českému přešel časem v povinnost. Různá města odevzdávala dle své zámožnosti a dle poměru pravidelné dary, tak Hradec Králové bažanty, Mělník víno, Dvůr Králové mňauky, Bydžov raky, Jaroměř lososy, Trutnov plátno, Polička oves atd. Je zajímavo, že téměř všichni čeští králové ctili památku původního panovnického domu, památku Přemyslovců. Doklad o tom podává ustanovení krále Karla IV. Karel IV. líčí, že otec jeho, Jan Lucemburský, porušil svobody dědiců Přemyslových, který, jak známo, pocházel ze Stadic a dal Stadické nepřávem v poddanství panu Jindřichovi z Lípě a ukládá Stadickým za povinnost, aby bedlivě opatrovali lísku, vyrostlou dle báje z otky Přemyslovy a aby všecky oříšky z ní donesli jako vánoční dar králi českému. Z toho důvodu vrátil 12. května 1359 bratřím Lutholdovi Žirotíně a Kunci Radostíně, dědicům to Stadických a potomkům jejich lidového podání Přemysl vlastní rukou vzdělával, ponechal Karel IV. sobě a budoucím českým králům, s uvedenou podmínkou, že Stadičtí budou místo daní a dávek odvádět oříšky z oné lísky českým králům. Celá řada dalších králů listinu tu potvrdila; poslední byl císař Rudolf II. r. 1584. Památka a právní povinnost, privilegiemi českých králů obnovená a zajištěná, udržovala se v právním jednání o pozemcích ve Stadicích a každý jejich nový majitel převzal na sebe povinnost odváděti královské komoře oříšky z Přemyslovy lísky. Na poli, zvaném královské, postavil r. 1841 hr. Eryin Nostic pomník Přemyslu Oráči; dávka ořechů, na něm vázaná, byla zrušena roku 1852 při všeobecném vyvazování. Že štědrovečerní obdarování v rodinách staré české šlechty bylo zvykem prastarým, o tom zachovaly se doklady v rodinných dopisech, jichž zbytky se zachovaly v rodinných archivech.

ŠTĚDROVEČERNÍ KOUZELNICTVÍ.

V Čechách v lidu se báji, že o Štědrém večeru pod sněhem všecko kvete, zejména obilí, ba vyráží i chmel tolika pupenci, kolik je měsíců v roce. Po štědrovečerní večeři jdou se děvčata podívat do tmavé pece, aby hledaly svůj osud. Uvidí-li oheň, bude brzy někde hořet, je-li v peci slyšet modlící se hlas, mohou se připravit k smrti. Zní-li však z peci loudba, nechť se strojí k svatbě. — O Štědrém večeru metají hospodyně mouku do vzduchu a sůl jako oběť Meluzíně. Meluzína se utiší. — Až posud se zakopávají pod stromy zbytky večeře, jmenovitě rybí kosti, aby byla úroda. Byly-li zbytky přineseny v bílém ubrusu a do země zakopány; vykvete z nich cimbuba, kterou se lehce zacaruje psotník. Děvčata třesou o Štědrém večeru stromy a odříkávají. "Třesu, třesu, třes, ať se ozve pes." Z té strany, kde se štěkot psa ozve, přijde si pro ně ženich. Zahlandí-li kdo, nechť si vzpomene, s kým seděl o Štědrém večeru u stolu. Vyzná se okamžitě. Kdo jde o půl noci na Štědrý den na křižovatku nebo na hřbitov, uzří ty, kteří příštího roku zemrou, zvláště dívá-li se sukovou děrou v prkně z rakve. — O vánocích prý se zjevuje bílá paní ve větru nebo když sněží. Navštěvuje příbytky, a to někdy už v letním oděvu, a prohlíží zdali je upředeno. Kdo na Štědrý večer si otře ráno, dříve než sleze s postele, nohy o ostří sekery nebude mít vředy a hnáty.

To jsou pouze některé z mnohých. Mnohé z těchto obyčejů a pověr se ještě zachovávají, jsou výrazem štědrovečerních nálad — s praktickým řešením.

RAKOUŠANÉ HASÍ OHEŇ V SRBSKÉ VESNICI.

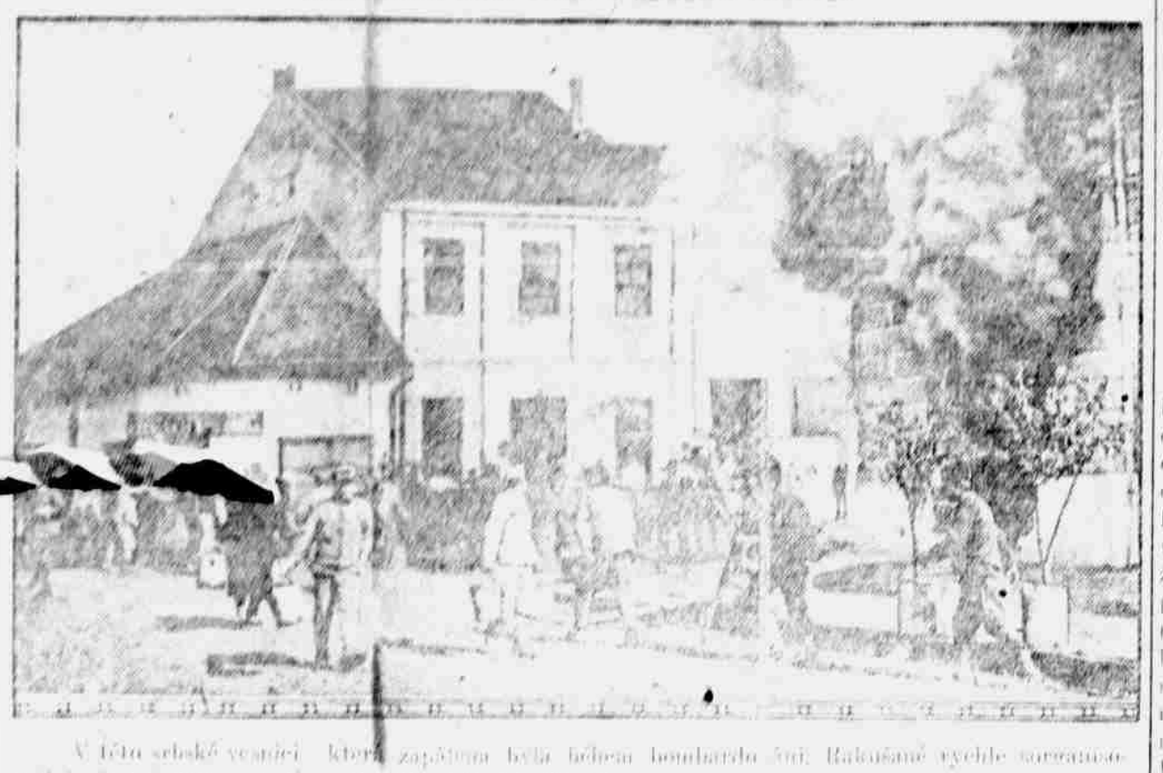

V této srbské vesnici, která zapálena byla během bombardování, Rakušané vychlé zavedenou hasičský sbor a snaží se obvodu nebezpečí od požáru.

Co jim Santa Claus přinesl?